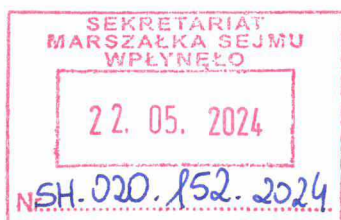

**Klub Parlamentarny
Prawo i Sprawiedliwość**

Warszawa, dnia 22 maja 2024 r.

**Grupa Posłów na Sejm RP
Klubu Parlamentarnego
Prawo i Sprawiedliwość**

**Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej**

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 32 ust. 2 Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. z 2022 r., poz. 990) niżej podpisani posłowie składają projekt ustawy:

**- o zmianie ustawy o jakości handlowej
artykułów rolno-spożywczych**

Na podstawie art. 34 ust. 1 Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy Pana Posła Janusza Kowalskiego.

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L.dz. SPS-WP.020.152.2024
Data wpływu 22.05.2024

U S T A W A

z dnia ...

o zmianie ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych

Art. 1. W ustawie z dnia z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1980, z późn. zm.) w rozdziale 2 po art. 15d dodaje się art. 15e w brzmieniu:

„**Art. 15e.** 1. W oznakowaniu środków spożywczych, które zawierają nową żywność w rozumieniu art. 3 ust. 2 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2283 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie nowej żywności, zmieniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 258/97 Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie Komisji (WE) nr 1852/2001 (Dz. Urz. UE L 327 z 11.12.2015, str. 1, z późn. zm.4)) z owadów, podaje się, w pobliżu wykazu składników, znak graficzny zgodnie ze wzorem określonym w załączniku do ustawy.

2. Znak graficzny umieszcza się na białym polu, w sposób czytelny, zgodny z art. 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011.”.

Art. 2. Środki spożywcze oznakowane niezgodnie z art. 15e ustawy zmienianej w art. 1 mogą być wprowadzane do obrotu przez 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszych przepisów oraz pozostawać w obrocie przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszych przepisów.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

Załącznik do ustawy:

WZÓR ZNAKU GRAFICZNEGO

Uzasadnienie

Celem nowelizacji ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych jest zapewnienie jednolitej, graficznej informacji krajowym konsumentom na temat obecności w środkach spożywczych nowej żywności, w rozumieniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2283 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie nowej żywności, zmieniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 258/97 Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie Komisji (WE) nr 1852/2001 (Dz. Urz. UE L 327 z 11.12.2015, str. 1—22 ze zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem (UE) nr 2015/2283 w sprawie nowej żywności”, z owadów. Będzie to zrealizowane poprzez wprowadzany tym projektem obowiązek podawania w oznakowaniu środka spożywczego znaku graficznego, którego wzór zostanie wskazany w załączniku do projektowanej ustawy. Ww. rozporządzenie (UE) nr 2015/2283 w sprawie nowej żywności stanowi, że nowa żywność może być wprowadzana na rynek w Unii, pod warunkiem, że wydano na nią zezwolenie i została ona wpisana do unijnego wykazu. Na podstawie art. 8 rozporządzenia (UE) nr 2015/2283 w sprawie nowej żywności, w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) nr 2017/2470 z dnia 20 grudnia 2017 r. ustanawiającym unijny wykaz nowej żywności zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2015/2283 w sprawie nowej żywności (Dz.U. L 351 z 30.12.2017, str. 72—201 ze zm.) ustanowiono unijny wykaz nowej żywności, która uzyskała zezwolenie. W tym unijnym wykazie ujęta jest także nowa żywność z owadów. Obecnie na mocy przepisów rozporządzenia (UE) nr 2015/2283 w sprawie nowej żywności i wydanych na jego podstawie rozporządzeń wykonawczych Komisji, dopuszczono jako nową żywność (jako taką lub jako składnik innej żywności) surowce pochodzące z następujących owadów:

- *Tenebrio molitor* (mącznika młynarka),
- *Locusta migratoria* (szarańczy wędrowniej),
- *Alphitobius diaperinus* (pleśniakowca lśniącego),
- *Acheta domesticus* (świerszcza domowego).

Także inne owady oraz otrzymane z nich surowce w przyszłości mogą zostać dopuszczone jako nowa żywność.

Każda żywność (w tym żywność zawierająca nową żywność z owadów w recepturze) podlega wymaganiom ogólnego prawa żywnościowego, w tym przepisom rozporządzeniem (UE) nr 1169/2011 w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany

rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylecia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (Dz.U. L 304 z 22.11.2011, s. 18) zwanego dalej „rozporządzeniem (UE) nr 1169/2011 w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności”.

Wykaz składników to informacja obowiązkowa w oznakowaniu żywności opakowanej wedle przepisów art. 9 ust. 1 lit b rozporządzenia (UE) nr 1169/2011 w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności. Zasady podawania wykazu składników dla wszystkich środków spożywczych zostały ustalone w przepisach art. 18-20 ww. rozporządzenia (UE) nr 1169/2011 w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności. Unijne wymagania co do podawania informacji na temat żywności nieopakowanej określa art. 44 ww. rozporządzenia (UE) nr 1169/2011.

Przepisy art. 15e zmienianej ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych – zwanej dalej „ustawą”, rozszerzają zakres informacji przekazywanych w Polsce obowiązkowo w odniesieniu do żywności nieopakowanej – względem przepisów niniejszego rozporządzenia unijnego. Przepisy art. 15e ustawy wskazują, jakie informacje należy przekazać konsumentom w przypadku środków spożywczych oferowanych do sprzedaży konsumentowi finalnemu lub zakładom żywienia zbiorowego bez opakowania lub w przypadku pakowania środków spożywczych w pomieszczeniu sprzedaży na życzenie konsumenta finalnego lub ich pakowania do bezzwłocznej sprzedaży. Między innymi, wymagane jest podanie wykazu składników - zgodnie z art. 18-20 rozporządzenia nr 1169/2011, z uwzględnieniem informacji, o których mowa w art. 21 tego rozporządzenia. Informacje, te w tym wykaz składników środka spożywczego sprzedawanego luzem, zgodnie przepisami ustawy, podaje się w miejscu sprzedaży na wywieszce dotyczącej danego środka spożywczego lub w inny sposób, w miejscu dostępnym bezpośrednio konsumentowi finalnemu.

Wedle powyższego w Polsce zarówno dla żywności opakowanej, jak i sprzedawanej luzem, istnieje obowiązek informowania konsumenta o obecności nowej żywności z owadów, w nazwie oraz w wykazie składników środka spożywczego (do którego może być stosowana w wyznaczonej szczegółowymi przepisami unijnymi ilości) z jednoczesnym zamieszczeniem w pobliżu wykazu składników środka spożywczego - dodatkowego komunikatu dotyczącego potencjalnej alergienności tego składnika dla wybranych konsumentów.

Proponowane w projekcie przepisy stanowią więc jedynie graficzne rozszerzenie ww. wymagań informacyjnych przekazywanych w sposób słowny, które wynikają z przepisów unijnych i krajowych. Ich celem jest umożliwienie krajowym konsumentom szybkiej identyfikacji środków spożywczych, które zawierają w recepturze nową żywność z owadów w rozumieniu ww. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2283 w sprawie nowej żywności.

Unijne przepisy prawne z zakresu nowej żywności, określają m.in. warunki stosowania składników będących nową żywnością z owadów w środkach spożywczych (maksymalny możliwy poziom składnika będącego nową żywnością z owadów w danej kategorii środków spożywczych) oraz dodatkowe szczególne wymagania dotyczące ich etykietowania jako nowej żywności w tym też obowiązku dodatkowego komunikowania w etykietowaniu w pobliżu wykazu składników środka spożywczego, o możliwości powodowania przez obecną w nich nową żywność z owadów, alergicznej reakcji u konsumentów, u których stwierdzono alergię na skorupiaki, mięczaki, produkty z nich uzyskane oraz na roztocza kurzu domowego. Ze względu na ten dodatkowy obowiązek informacyjny wprowadzony przepisami unijnymi z zakresu nowej żywności, wydaje się, że najbardziej adekwatna byłaby prezentacja znaku graficznego w pobliżu „wykazu składników”. Umieszczenie znaku graficznego w pobliżu wykazu składników pozwoli w spójny dla konsumenta sposób pozyskać informację o obecności w środku spożywczym nowej żywności z owadów.

Proponuje się, aby wzór znaku graficznego zawierał symboliczny rysunek przykładowego owada wraz z informacją słowną wskazującą na obecność w środku spożywczym owadów jadalnych będących nową żywnością. Dodatkowo wymóg przedstawienia znaku na białym polu oraz zgodnie z przepisami art. 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności regulującymi zasady prezentacji obowiązkowych informacji, w tym zastosowanej wielkości czcionki dla informacji pisemnych, będzie służyć zwiększeniu jego czytelności i odróżnienia od innych informacji prezentowanych na etykiecie.

Czytelność informacji podawanych na wywieszce w przypadku środków spożywczych nieopakowanych, np. sprzedawanych na wagę musi być zapewniona w sposób umożliwiający skorzystanie z tych informacji przez konsumenta przy podejmowaniu decyzji o zakupie danego środka spożywczego.

Zgodnie ze stwierdzeniem badacza społecznego i konsumentenckiego z Uniwersytetu w Padwie Giovanni Sogari cytowanym przez portal foodfakty.pl w materiale pt. „Jadalne owady: nauka

o ocenie nowej żywności” z dnia 19.01.2021 r.: „Istnieją powody poznawcze wynikające z naszych doświadczeń społecznych i kulturowych, tak zwany „czynn timer fuj”, który sprawia, że myśl o jedzeniu owadów jest odstraszająca dla wielu Europejczyków. Wraz z upływem czasu i ekspozycją takie nastawienie może się zmienić”.

Na polskim gruncie przeprowadzono szereg badań dotyczących stosunku polskich konsumentów do spożywania owadów. Badania przeprowadzone przez zespół psychologów z Polskiej Akademii Nauk i Uniwersytetu Warszawskiego i przedstawione w czasopiśmie *Nutrients* 2020, 12(9), 2498 w artykule: „The Effect of Labelling and Visual Properties on the Acceptance of Food Containing Insects” autorstwa Klaudii Modlińskiej, Dominiki Adamczyk, Katarzyny Gonicikowskiej, Dominiki Maison i Wojciecha Pisuli, potwierdzają, że przekonywanie konsumentów do spożywania owadów, polegające na przywoływaniu racjonalnych argumentów podkreślających korzyści płynące z produkcji i konsumpcji (odżywcze, prośrodowiskowe), są raczej mało skuteczną metodą.

Konsumentami rządzą tu bowiem pierwotne i ewolucyjnie silniejsze emocje: wstręt i strach. W artykule autorstwa dr Agnieszki Szymeckiej – Wesołowskiej z dnia 11 maja 2022 r. pt. „Jadalne owady: czy konsumenci są na nie gotowi?” wyjaśniono, że dla Azjatów zjedzenie świerszcza jest normalnością, dla Europejczyka już niekoniecznie, zważywszy, że insekty jako takie mogą budzić skojarzenia z brudem i odpadami, a więc z czymś odrażającym. Polscy badacze przeprowadzili badania ankietowe i degustacyjne mające na celu zbadanie wiedzy, zachowań i postaw polskiej społeczności odnośnie owadów jadalnych oraz zrozumienia głównych czynników wpływających na konsumpcję owadów jadalnych (A. Orkus z, W. Wolańska, J. Harasym, A. Piwowar, M. Kapelko. 2020 „Consumers’ attitudes facing entomophagy: Polish case perspectives”. *International Journal of Environmental - 8 Research and Public Health* 17: 2427 2432. DOI:10.3390/ijerph17072427.)

Wykazano, że wśród polskich studentów istnieje niska skłonność do przyjęcia owadów jako substytutu mięsa ze względu na bariery psychologiczne, takie jak neofobia i wstręt. Jednak chęć do jedzenia przetworzonej żywności zawierającej owady (chleb, herbatniki) jest znacznie wyższa niż w przypadku nieprzetworzonych całych owadów. Jak stwierdzono w innym z badań (R. Gałęcki, Ł. Zielonka, M. Zasępa, J. Gołębiowska, T. Bakula. 2021. „Potential utilization of edible insects as an alternative source of protein in animal diets in Poland”. *Frontiers in Sustainable Food Systems* 5: 1-8. DOI: 10.3389/fsufs.2021.675796) entomofagia (jedzenie owadów) to nowa i kontrowersyjna koncepcja dla polskich konsumentów, ale w przyszłości może stanowić realne rozwiązanie w zakresie wyżywienia rosnącej populacji świata.

Według ww. badań i dostępnych publikacji, Polacy w większości nie są zwolennikami jedzenia owadów, a co za tym idzie mogą oczekiwać dodatkowej informacji w oznakowaniu, która pozwoli im na szybkie rozpoznanie produktów zawierających nową żywność z owadów przed podjęciem decyzji o zakupie.

Przedsiębiorcy chcąc zachęcić konsumentów do nowej żywności wykorzystują i będą wykorzystywali owady jako składniki produktów powszechnie spożywanych tj, kotlet, babeczka, zupa, pizza, a także w formie sproszkowanej przeznaczonej do produktów zbożowych, mięsnych, wyrobów piekarskich czy cukierniczych. Spowoduje to, że w wielu sytuacjach owady będą składnikami nieoczekiwanymi. Dlatego też, biorąc pod uwagę, że obecnie owady są niekonwencjonalnym, innowacyjnym źródłem żywności, a ich konsumpcja traktowana jest jako nadzwyczajna, ważnym jest zapewnienie ochrony konsumentów przed wprowadzeniem w błąd i nabyciem żywności niezgodnej z ich preferencjami.

Rozszerzenie obowiązujących aktualnie wymagań prawnych z zakresu słownego przekazywania konsumentom informacji na temat żywności zawierającej nową żywność z owadów zostanie dokonane poprzez wprowadzenie jednolitej, graficznej informacji (wzór znaku określony w załączniku do projektu ustawy). Dzięki temu produkty zawierające nową żywność z owadów będą wyraźnie rozpoznawane przez konsumentów już na pierwszy rzut oka. Zapewni to konsumentom pomoc w szybkiej identyfikacji środków spożywczych, które zawierają w recepturze nową żywność z owadów w rozumieniu ww. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2283 w sprawie nowej żywności.

Z wnioskiem o podjęcie działań w sprawie wprowadzenia obowiązku dodatkowego oznakowania produktów wytwarzanych z dodatkiem owadów zwróciła się Krajowa Rada Izb Rolniczych. Samorząd rolniczy wniósł o wprowadzenie jako obowiązującego przepisu, wymogu dodatkowego oznakowania żywności, w składzie której są obecne owady, na takiej zasadzie jak znakuje się substancje lub produkty powodujące alergie lub reakcje nietolerancji według przepisów rozporządzenia (UE) nr 1169/2011.

W szczególności wskazywano, że ponieważ sproszkowane owady można dodawać do wieloziarnistych chlebów i bułek, ciasteczek, herbatników, batonów zbożowych oraz przetworów mięsnych i zup, szerokie grono konsumentów może nie mieć świadomości o spożywaniu tego typu produktów. Ponieważ przepisy art. 21 rozporządzenia (UE) nr 1169/2011 dotyczące znakowania substancji lub produktów powodujących alergie lub reakcje nietolerancji są ograniczone wyłącznie do takich substancji lub produktów wymienionych w zał. II do tego rozporządzenia, nie mogą być zastosowane w przypadku podawania w wykazie

składników nowej żywności z owadów. Ponieważ jednak obowiązek dodatkowego komunikowania w etykietowaniu w pobliżu wykazu składników środka spożywczego, o możliwości powodowania przez obecną w nich nową żywność z owadów, alergicznej reakcji u konsumentów, u których stwierdzono alergię na skorupiaki, mięczaki, produkty z nich uzyskane oraz na roztocza kurzu domowego, wynika bezpośrednio z opinii przedkładanych przez EFSA co do bezpieczeństwa spożycia nowej żywności z owadów i prawa unijnego (rozporządzenia wykonawcze) w Polsce byłby on dodatkowo realizowany poprzez niniejszy znak graficzny, wskazujący konsumentom na obecność nowej żywności z owadów w środkach spożywczych.

Przedmiotowy projekt wychodzi naprzeciw zarówno oczekiwaniom konsumentom, jak i samorządu rolniczego. Stanowi on rozszerzenie wymagań wynikających wprost z prawa unijnego co do obowiązku dodatkowego komunikowania w etykietowaniu w pobliżu wykazu składników środka spożywczego, o możliwości powodowania przez obecną w nich nową żywność z owadów, alergicznej reakcji u konsumentów, u których stwierdzono alergię na skorupiaki, mięczaki, produkty z nich uzyskane oraz na roztocza kurzu domowego. Na podobnej zasadzie graficzny sposób komunikowania o składnikach alergennych Komisja Europejska dopuściła w przypadku win w rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) 2019/33 z dnia 17 października 2018 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do wniosków o objęcie ochroną nazw pochodzenia, oznaczeń geograficznych i określeń tradycyjnych w sektorze wina, procedury zgłaszania sprzeciwu, ograniczeń stosowania, zmian w specyfikacji produktu, unieważnienia ochrony oraz etykietowania i prezentacji (Dz. Urz. L 9 z 11.1.2019r. str. 2).

Załącznik do projektu określa wzór znaku graficznego, mając na względzie zapewnienie jednolitej formy prezentacji informacji, która będzie przekazywana za pośrednictwem tego znaku. W oznakowaniu środków spożywczych, które zawierają nową żywność z owadów będzie wprowadzony obowiązek, podania znaku graficznego zgodnie ze wzorem wskazanym w załączniku do projektu ustawy. Zgodność ma polegać na odwzorowaniu znaku w sposób wyraźny, identyczny i proporcjonalny ze wskazanym jego wzorem, przy jednoczesnym zachowaniu zasad przedstawiania obowiązkowych danych szczegółowych wynikających z przepisów artykułu 13 rozporządzenia (UE) nr 1169/2011 w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności.

W art. 2 projektu został wprowadzony przepis przejściowy, który umożliwia podmiotom możliwie najmniej uciążliwe dostosowanie się do proponowanych zmian. Przepis ten

przewiduje, że środki spożywcze, których oznakowanie nie jest zgodne z proponowaną zmianą mogą być wprowadzane do obrotu przez 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego projektu ustawy oraz pozostawać w obrocie przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego projektu ustawy.

Zgodnie z art. 3 projektu ustawy proponuje się, aby ustawa weszła w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

Wejście w życie proponowanych zmian nie będzie miało wpływu na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Wejście w życie projektu ustawy nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.

Projektowane przepisy nie są sprzeczne z prawem Unii Europejskiej.

**LISTA POSŁÓW POPIERAJĄCYCH
PROJEKT USTAWY**

o zmianie ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych

L.P.	Imię i Nazwisko	Numer legitymacji poselskiej	Podpis
1.	Jaworski Słodajko	325	Jaworski
2.	Grzech Joludiel	139	Grzech
3	Wolch Buroh	037	Wolch
4	Robert Gantars	107	Gantars
5	Dominika Choronińska	045	Choronińska
6	Fryderyk Kosiński	155	Kosiński
7	Kacimierz Osiadłowski	122	Osiadłowski
8	Wanda Puczek	303	Puczek
9	Agnieszka Świątek	383	Świątek
10	Mariusz Łysy	183	Łysy
11	Patryk Wichor	418	Wichor
12	Grzegorz Łowicki	216	Łowicki
13	Krzysztof Osiński	50	Osiński
14	Janina Urban	180	Urban
15	Norbert Wozniak	146	N. Wozniak
16	Jan Kuchta	154	Kuchta
17.	Marek Nowak	307	Nowak
18	Mariusz Gosch	108	Gosch
19.	Piotr Uruski	404	Piotr Uruski
20.	Aneta Gembicka	095	Aneta Gembicka
21	Andrzej Śliwa	381	Śliwa
22	Danuta Malach	234	Malach
23	Zbigniew Dolata	066	Dolata